

Konstitutionsutskottets yttrande

1986/87:2 y

om åtgärder för att stärka domares ställning

KU
1986/87:2 y

Till arbetsmarknadsutskottet

Arbetsmarknadsutskottet har berett konstitutionsutskottet tillfälle att yttra sig över motion 1985/86:A702 av Allan Ekström (m). I motionen begärs att riksdagen skall ge regeringen till känna att talan mot disciplinbeslut m. m. enligt 15 kap. 4 § lagen om offentlig anställning (LOA) skall såvitt angår ordinarie domare – utom justitieråd och regeringsråd – föras hos Svea hovrätt och i sista hand hos högsta domstolen. Enligt gällande bestämmelser skall sådan talan i vissa fall föras hos tingsrätt med arbetsdomstolen som slutinstans och i övriga fall direkt hos arbetsdomstolen. Motionären hävdar att denna ordning inte står i samklang med det skydd som enligt regeringsformen bör tillkomma ordinarie domare.

Den i motionen behandlade instansfrågan har tagits upp i två till konstitutionsutskottet från allmänna motionstiden 1986 hänvisade motioner, nämligen motionerna 1985/86:K223 av Margitta Edgren (fp) och 1985/86:K232 av Hans Nyhage m. fl. (m).

I motion K223 föreslås att fullföljd mot avgöranden angående domare i mål om disciplinpåföljd, avskedande, avstängning, skyldighet att undergå läkarundersökning eller omplacering skall ske antingen direkt hos högsta domstolen eller följa de forumregler som gäller vid åtal mot domare för brott i tjänsten. I motionen begärs förslag till ändringar i LOA, lagen om rättegången i arbetstvister (arbetstvistlagen) och brottsbalken.

I motion K232 ifrågasätts om inte – i avbidan på en översyn av tjänsteansvaret – en särreglering i fråga om domare bör genomföras beträffande instansordningen i disciplinmål m. m. Det föreslås sålunda att arbetstvistlagen ändras så att talan mot dom i tvist – upptagen av tingsrätt – där domare är part skall föras hos hovrätt i stället för hos arbetsdomstolen. Motionärerna anser att regeringen bör utreda om behov föreligger att stärka domarnas ställning i olika hänseenden.

Bakgrunden till motionsyrkandena är i första hand oro över att arbetsdomstolen med dess inslag av intresseledamöter skall vara partisk till nackdel för arbetstagaren (domaren). I motionerna K223 och K232 ifrågasätts arbetsdomstolens karaktär av opartisk domstol i Europarådskonventionens mening. I motion A702 anmärks att de lagfarna ledamöterna av arbetsdomstolen endast är förordnade på viss tid (tre år). Enligt motionen är den nuvarande handläggningen av frågor om disciplinansvar och avskedande inte

förenliga med det skydd som enligt regeringsformen bör tillkomma ordinarie domare.

KU 1986/87:2 y

I motionerna K223 och K232 tas upp ytterligare några frågor som berör domares ställning. Enligt motionerna kan en domstols administrativa ledning genom olika åtgärder ingripa mot en domare, vars rättstillämpning ledningen anser olämplig. Som exempel härpå anges omplacering av domaren inom domstolen och förändringar av biträdesorganisationen till domarens nackdel. Motionärerna vänder sig mot att domstolarnas egna administrativa organ på angivet sätt kan påverka domarna i deras tjänsteutövning. Motion K223 innehåller dessutom vissa synpunkter i fråga om fördelningen av domargöromål.

De frågor som sålunda tas upp i de två sistnämnda motionerna regleras för närvarande huvudsakligen genom tingsrättsinstruktionen. I motion K223 begärs ett tillkännagivande till regeringen om ändringar i instruktionen i enlighet med vad som anförts i motionen medan det i motion K232, såsom nyss nämnts, begärs en utredning i avsikt att klargöra huruvida domarnas ställning i de hänseenden som tagits upp i motionen bör stärkas.

Konstitutionsutskottet får anföra följande. De i motionerna upptagna frågorna om domares rättsställning och därmed sammanhängande spörsmål är av central betydelse mot bakgrund av den självständighet i rättstillämpningen som våra domstolar har tillagts enligt regeringsformen. Motionerna ger emellertid enligt utskottet inte anledning att för närvarande överväga ändring och komplettering av nuvarande regler i regeringsformen. Något yrkande i denna riktning har inte heller framförts i motionerna. Från de synpunkter utskottet har att företräda ger motionerna inte anledning till något ytterligare ställningstagande.

De till konstitutionsutskottet hänvisade motionerna berör främst författningar som faller under arbetsmarknadsutskottets och justitieutskottets beredningsområden. Motionerna bör mot bakgrund av det anförda inte slutligt beredas av konstitutionsutskottet utan handläggningen av dessa bör samordnas med motion A702 genom att motionerna överlämnas till arbetsmarknadsutskottet, med möjlighet för justitieutskottet att yttra sig i ärendet.

Konstitutionsutskottet beslutar att med detta yttrande till arbetsmarknadsutskottet överlämna motionerna 1985/86:K223 av Margitta Edgren (fp) och 1985/86:232 av Hans Nyhage m. fl. (m).

Stockholm den 4 november 1986

På konstitutionsutskottets vägnar

Olle Svensson

Närvarande: Olle Svensson (s), Anders Björck (m), Wivi-Anne Cederqvist (s), Kurt Ove Johansson (s), Birgit Friggebo (fp), Bertil Fiskesjö (c), Sture Thun (s), Hans Nyhage (m), Sören Lekberg (s), Torgny Larsson (s), Bengt Kindbom (c), Nils Berndtson (vpk), Ulla Pettersson (s), Elisabeth Fleetwood (m) och Ingela Mårtensson (fp).